Kotilavan rahoituskokeilun toimintakertomus 3–12/2016

Kotilava-hankkeen rahoituskokeilun toimintakertomus 12/2016 saakka

Konsortiorahoitusmallin hahmottelun vaiheessa (3–9/2016) on tutustuttu kansainvälisiin avoimen julkaisemisen rahoittamisen ratkaisuihin ja pohdittu niiden soveltuvuutta suomalaiseen tiedeyhteisöön. **Keskusteluja julkaisijoiden ja rahoittajien kesken** on pohjustettu toukokuun lopusta 2016 alkaen. **Ra hoituksen tarpeita on arvioitu** vuosien 2014 ja 2015 valtionapua saaneiden lehtien julkaisukulujen pohjalta. Myös tulevaisuuden tarpeita on otettu huomioon niin pitkälle kuin se on ollut mahdollista. **Pilotointia** varten koottiin touko–kesäkuussa 2016 kahdentoista lehden ryhmä sekä ohjausryhmä; syksyn tullen yksi lehdistä joutui jättäytymään tekemisestä pois resurssipulan takia. Ohjausryhmä ja lehdet ovat sittemmin pohtineet yhdessä, miten ja millä perusteilla pilottirahoitusta haetaan, miten mahdollisesti saatavan rahoituksen käyttöä raportoidaan sekä koko prosessiin liittyviä laatuvaatimuksia. Ohjausryhmä ja lehdet toimivat tiiviisti yhdessä ja tukevat konsortiomallia työstävän tietoasiantuntijan työskentelyä koko projektin ajan.

2015 – huhtikuu 2016 käytettiin kokeilun pohjustamiseen. Vuoden 2015 aikana oli luodattu avoimen julkaisemisen rahoittamiseen liittyviä kansainvälisiä kehityskulkuja ja aloitettu hankkeesta tiedottaminen. Maaliskuun 2016 alussa hankkeelle rekrytoitiin tietoasiantuntija. Maalis- ja huhtikuun aikana tämä perehtyi tehtäväkenttäänsä ja käytettävissä oleviin aineistoihin sekä laati työskentelyään varten työsuunnitelman yhdessä Kansalliskirjaston ja Tieteellisten seurain valtuuskunnan edustajien kanssa. Sama joukko alkoi hahmotella alustavaa pilotointisuunnitelmaa. Hankkeelle koottiin ohjausryhmä, ja kokeiluun halukkaiden lehtien etsintä käynnistyi. Kotilavan tietoasiantuntija valmisteli toukokuun seminaaria Publishers and funders for Open Access in Finland.

Huhtikuussa Kotilava-hanke kävi Tukholmassa esittäytymässä pohjoismaisille kollegoille Nordic Open Access Forumissa (25.4.) ja osallistui Kungliga Bibliotekin järjestämään yhteispohjoismaiseen Mötesplats Open Access -tapahtumaan (26.–27.4.).

Toukokuussa 2016 hanke oli esillä Tieteellisten seurain valtuuskunnan Ajankohtaista julkaisemisesta -päivässä (13.5.) sekä järjesti kansainvälisen seminaarin Publishers and funders for Open Access in Finland (24.5.). Siinä pääpuhujana oli toimitusjohtaja **Sven Fund** Knowdelge Unlatched -hankkeesta. Muut puhujat olivat opetus-ja kulttuuriministeriön ylitarkastaja **Sami Niinimäki**, Kotilava-hankkeen rahoituskokeilun tietoasiantuntija **Riitta Koikkalainen**, Koneen Säätiön tiedeasiamies **Kalle Korhonen**, Suomen tiedekustantajien liiton hallituksen jäsen **Pekka Nygren**, Helsingin yliopiston kirjaston palvelupäällikkö **Annikki Roos** sekä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Projektikoordinaattori **Niklas Alén**. Seminaariin osallistui 120 ihmistä, joista osa etäyhteydellä. Sittemmin hanketta on esitelty kohdennetummin sekä julkaisijoille että rahoittajille.

Ohjausryhmä järjestäytyi toukokuun lopussa (26.5.). Kesäkuussa sitä täydennettiin rahoituskokeiluun osallistuvien lehtien edustajalla. Ohjausryhmän jäsenet ovat hankintapäällikkö **Tiina Eklund** (Turun yliopiston kirjasto Suomen yliopistokirjastojen neuvoston edustaja; ohjausryhmän puheenjohtaja); tiedeasiantuntija **Jyrki Hakapää** (Suomen Akatemia/strategisen tutkimuksen yksikkö), tietojärjestelmäpäällikkö **Nina Hyvönen** (Kansalliskirjasto /kirjastoverkkopalvelut); tietojärjestelmäasiantuntija **Jyrki Ilva** (Kansalliskirjasto/kirjastoverkkopalvelut); informaatikko **Jaana Latvanen** (Seinäjoen korkeakoulukirjasto, AMKIT-konsortion edustaja); julkaisupäällikkö **Johanna Lilja** (Tieteellisten seurain valtuuskunta); ylitarkastaja **Sami Niinimäki** (opetus - ja kulttuuriministeriö); toiminnanjohtaja **Pekka Nygren** (Suomen Metsätieteellinen Seura, Suomen tiedekustantajien liiton edustaja); yliopistonlehtori **Emilia Palonen** (Helsingin yliopisto, yleinen valtio-oppi; Tieteellisten seurain valtuuskunnan edustaja) ja projektitutkija **Elisa Tiilikainen** (Itä-Suomen yliopisto, yhteiskuntatieteiden laitos, rahoituspilottiin osallistuvien lehtien edustaja).

Kesä 2016. Kokeiluun osallistuvat lehdet kokoontuivat ensimmäisen kerran 15.6. Tieteellisten seurain valtuuskunnassa. Ensimmäisessä kokouksessa keskusteltiin hankkeesta hyvin yleisellä tasolla. Kokeiluun lähti 12 lehteä: *Alue & Ympäristö*, *Fennia*, *Fennoscandia Archaeologica* , *Gerontologia*, *Janus*, *K asvatus ja aika*, *Media ja viestintä*, *Research on Finnish Society*, *Silva Fennica*, *Suomen Antropologi*, *Uskonnontotukija – Religionsforskaren* sekä *Virittäjä*. Syksyn tullen *Research on Finnish Society* joutui jättäytymään pois resurssipulan takia. Kesäkuukausien aikana joukko valmisteli syksyn apurahahakemuksia Koneen Säätiölle ja Suomen tiedekustantajien liitolle.

Syys–lokakuu 2016. Alkusyksyllä 2016 joukko viimeisteli apurahahakemuksia ja pohti samalla erilaisia rahoitusmalleja. Tuotettuja alustavia rahoitustarvelaskelmia ja arvioita artikkelikohtaisista maksuista käytettiin apurahahakemusten liitteinä. Niitä täsmennetään tekemisten edetessä saadun palautteen perusteella. Hakemus Koneen Säätiölle lähti 30.9. ja Suomen tiedekustantajien liitolle 31.10. Jäljempänä mainittua pyydettiin täydentämään.

Syksyllä keskusteltiin erityisesti kolmesta suuresta kysymyksestä: miten organisaatioiden ulkopuoliset kirjoittajat voitaisiin ottaa laskelmissa huomioon; miten hahmotelmissa kohdellaan muita kuin vertaisarvioinnin läpi käyneitä tekstejä ja kuinka tulevaisuuteen suuntautuvissa laskelmissa saataisiin esiin tällä hetkellä näkymättömiin jäävä työ. Esiin nousi myös ajatus, että konsortion rahoitus järjestyisi ainakin osittain perusmaksun kautta.

Johanna Lilja ja Riitta Koikkalainen vierailivat kesän ja syksyn 2016 kuluessa seurojen kokouksissa tai tapaamisissa kertomassa Kotilavasta. Tämän lisäksi hankkeesta tiedotettiin seminaareissa, konferensseissa ja yleisötapahtumissa:

- Jyrki Ilva esitteli Kotilavaa SKS:n seminaarissa Books, Libraries, and Open Access 29.8.
- Riitta Koikkalainen esitteli hanketta kirjastoille suunnatussa Missä mennään -webinaarissa 29.9.
- Kotilava, FinElib, Tajua-hanke sekä ATT-hanke järjestivät yhdessä 24.10. Pinnan alla poreilee -tapahtuman Aleksanterinkadun Tiedekulmassa. Avoimen tieteen ja julkaisemisen teemoista keskustelivat tutkija Mikael Laakso (Hanken), informaatiokko Irene Ylönen (Jyväskylän yliopiston kirjasto) ja koordinaattori Heidi Laine (Open Knowledge Finland). Keskustelua moderoi Riitta Koikkalainen.
- Kansalliskirjaston Tietolinja-verkkolehdessä julkaistiin 14.10. Riitta Koikkalaisen juttu Tiede avoimeksi ja vaikuttamaan, jossa käsiteltiin myös Kotilavaa.
- Johanna Lilja ja Riitta Koikkalainen osallistuivat 19.–21.11. Munin Conference on Scholarly Publishing -konferenssiin Tromssassa. Johanna Lilja piti esitelmän, Riitta Koikkalainen päivysti Kotilavan posterin tuntumassa. Jyrki Ilva ja Antti-Jussi Nygård osallistuivat samaan aikaan Nordic Open Science and Research Forum 2016 -tapahtumaan Helsingissä. Antti-Jussi Nygård esitteli siellä Kotilava-hankkeen toista juonnetta, paranneltua OJS-palvelua, posterilla.
- Jyrki Ilva osallistui Kööpenhaminassa Knowledge Exchange workshopiin 29.11, jossa pitämässään esitelmässä hän puhui myös Kotilavasta.

Ohjausryhmä kokoontui vuoden 2016 aikana kolme kertaa (26.5.; 17.8. ja 8.11.); myös lehtijoukko kokoontui kolme kertaa (15.6.; 6.9; 17.11.).

Julkaisualusta ja rahoitusmalli

Kirjastot ja Kotilava

Kotilavan ohjausryhmä 2016–2017

Kotilava-rahoituspilotin lehdet

Kotimaisten lehtien merkitys

Lehtien rahoitus

Pilotoinnin edellytykset

Tutkimusrahoittaja ja Kotilava

Työtila 1. Ohjausryhmän muistiot

Työtila 2. Kotilavan rahoitusmallin työsuunnitelma

Työtila 3. Pilotointiin osallistuvat lehdet (rajattu vain lehdille)

Työtila 4. Rahoitushakemukset (rajattu ohjausryhmälle)

Työtila 5. Avoimen julkaisemisen parhaat käytänteet – koulutus lehdentekijöille 30.–31.1.2017

Työtila 6. Kotilavan rahoituskokeilun toimintakertomus 3–12/2016